

УДК 339.9.01

Лагодієнко В.В.,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри маркетингу, підприємництва і торгівлі,
Одеська національна академія харчових технологій

Басюркіна Н.Й.,
доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри управління бізнесом,
Одеська національна академія харчових технологій

Турленко Н.В.,
кандидат економічних наук,
докторант,
Одеська національна академія харчових технологій

Lagodiienko Volodymyr,
Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department of Marketing, Entrepreneurship and Trade,
Odessa National Academy of Food Technologies

Basyurkina Natalia,
Doctor of Economics, Associate Professor,
Head of the Department of Business Management,
Odessa National Academy of Food Technologies

Turlenko Natalia,
PhD in Economics, doctoral student,
Odessa National Academy of Food Technologies

ІНСТРУМЕНТИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СУПРОВОДЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ СТРУКТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В АГРОБІЗНЕСІ

Лагодієнко В.В., Басюркіна Н.Й., Турленко Н.В. Інструменти інвестиційного супроводження регіональних структурних трансформацій в агробізнесі. В статті обґрунтовано інструменти інвестиційного супроводження регіональних структурних трансформацій в агробізнесі. Дослідження показали, що інвестиційний процес в агробізнесі є важливим елементом економічної активності у країні та її регіонах. Його ефективність багато в чому визначає всі аспекти державної соціально-економічної політики. Поєднання ресурсної, ринкової, фінансово-кредитної та інформаційної підсистем агробізнесу формує попит та пропозицію на інвестиції у його галузях. Обґрунтовано, що процеси інвестиційного забезпечення розвитку підприємств й організацій в сфері агробізнесу зазнають впливу значної кількості різноманітних факторів. Основними них є: природно-ресурсний потенціал, виробничий потенціал, науково-технічний потенціал, інноваційний потенціал, фінансово-кредитна сфера, макроекономічні фактори, інституціональне середовище, соціальні фактори та дія сил ринку. Усунення або згладжування впливу негативних умов й чинників можливе лише за умови удосконалювання системи державних заходів, зокрема фінансової підтримки, законодавчо-нормативних, науково-освітніх, інформаційно-комунікаційних, інфраструктурних факторів. Це призведе до зростання інвестиційної активності в агробізнесі, як на рівні регіонів, так і на рівні держави в цілому. Встановлено, що рівень інвестиційної активності в будь-якій сфері національного господарства визначається цілою низкою умов, як зовнішніх, так і внутрішніх для сфери. Слід наголосити, що одні й ті ж самі умови одночасно можуть впливати на стан інвестиційної активності у різних сферах та секторах і для різних сфер та секторів можуть оцінюватися по-різному. Окрім того на розвиток інвестиційної діяльності у кожній сфері впливають і притаманні їй особливі умови, які характеризують специфіку розвитку самої галузі.

Ключові слова: інвестування, залучення інвестицій, інструменти інвестиційного супроводження, агробізнес регіону, структурні трансформації.

Лагодієнко В.В., Басюркіна Н.И., Турленко Н.В. Инструменты инвестиционного сопровождения региональных структурных трансформаций в агробизнесе. В статье обосновано инструменты инвестиционного сопровождения региональных структурных трансформаций в агробизнесе. Исследования показали, что инвестиционный процесс в агробизнесе является важным элементом экономической активности в стране и ее регионах. Его эффективность во многом определяет все аспекты государственной социаль-

но-економічної політики. Сочетание ресурсной, рыночной, финансово-кредитной и информационной подсистем агробизнеса формирует спрос и предложение на инвестиции в его глазах. Обосновано, что процессы инвестиционного обеспечения развития предприятий и организаций в сфере агробизнеса подвержены влиянию большого количества различных факторов. Основными них являются: природно-ресурсный потенциал, производственный потенциал, научно-технический потенциал, инновационный потенциал, финансово-кредитная сфера, макроэкономические факторы, институциональная среда, социальные факторы и действие сил рынка. Устранение или сглаживание влияния негативных условий и факторов возможно лишь при условии совершенствования системы государственных мероприятий, в частности финансовой поддержки, законодательно-нормативных, научно-образовательных, информационно-коммуникационных, инфраструктурных факторов. Это приведет к росту инвестиционной активности в агробизнесе, как на уровне регионов, так и на уровне государства в целом. Установлено, что уровень инвестиционной активности в любой сфере национального хозяйства определяется целым рядом условий, как внешних, так и внутренних для сферы. Следует отметить, что одни и те же условия одновременно могут влиять на состояние инвестиционной активности в различных сферах и секторах и для различных сфер и секторов могут оцениваться по-разному. Кроме того, на развитие инвестиционной деятельности в каждой сфере влияют и присущие ей особые условия, которые характеризуют специфику развития самой отрасли.

Ключевые слова: инвестирование, привлечение инвестиций, инструменты инвестиционного сопровождения, агробизнес региона, структурные трансформации.

Lagodiienko Volodymyr, Basyurkina Natalia, Turlenko Natalia. Investment support tools for regional structural transformations in agribusiness. The article substantiates the investment support tools for regional structural transformations in agribusiness. Studies have shown that the investment process in agribusiness is an important element of economic activity in the country and its regions. Its effectiveness largely determines all aspects of state socio-economic policy. The combination of the resource, market, financial, credit and information subsystems of agribusiness generates demand and supply for investments in its industries. The level of investment activity in any sector of the national economy is determined by a number of conditions, both external and internal for the sector. It should be emphasized that the same conditions can simultaneously affect the state of investment activity in different spheres and sectors and for different spheres and sectors can be evaluated differently. In addition, the development of investment activity in each area is influenced by the specific conditions that characterize the specific development of the industry. It is substantiated that the processes of investment support for the development of enterprises and organizations in the field of agribusiness are affected by a large number of various factors. The main ones are: natural resource potential, production potential, scientific and technical potential, innovation potential, financial and credit sphere, macroeconomic factors, institutional environment, social factors and market forces. The elimination or smoothing of the impact of negative conditions and factors is possible only if the system of state measures, including financial support, legislative and regulatory, scientific and educational, information and communication, infrastructure factors, is improved. This will lead to increased investment activity in agribusiness, both at the regional and national levels as a whole. It is established that the level of investment activity in any sphere of the national economy is determined by a number of conditions, both external and internal for the sphere. It should be emphasized that the same conditions can simultaneously affect the state of investment activity in different spheres and sectors and for different spheres and sectors can be evaluated differently. In addition, the development of investment activity in each area is influenced by the special conditions that characterize the specific development of the industry itself.

Key words: investment, attraction of investments, instruments of investment support, agribusiness of the region, structural transformations.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Агробізнес сьогодні потребує значної кількості інвестиційних ресурсів для реалізації свого потенціалу в повній мірі. Як на регіональному так і на національному рівні розвиток структурних одиниць агробізнесу можна було б прискорити, але хронічні проблеми пов'язані із моральним та фізичним зносом основних засобів, а також переважний розвиток лише сировинних напрямів не дозволяють агробізнесу вийти на новий інноваційний рівень розвитку. Останнє є необхідною умовою в період структурних трансформацій, що відбуваються в процесі реформування галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження аспектів теорії та практики інвестицій, інвестиційної діяльності, що мають важливе значення для визначення

пріоритетних напрямів в агропродовольчій сфері та агробізнесі, досліджували як зарубіжні вчені Колеман Д., Фуллер Б., Херстейн Р., Джоргенсон Д., Крелле В., Лернер Д., Мегінсон, так і вітчизняні І.О. Бланк, Н.Й. Басюркіна, В.П. Горьовий, С.О. Гуткевич, А. А. Задоя, О.В. Захарчук, М.І. Кісіль, М.Ю. Коденська, В.Г. Чабан, В.В. Лагодієнко, І.В. Ліпсіц, І.І. Лукінов, Р.М. Мудрак, П.І. Юхименко, Г.М. Підлісецький, М.М. Кропивко, П.Т. Саблук, А.М. Ужва та інші. Водночас, питання впливу дослідження інструментів інвестиційного супроводження регіональних структурних трансформацій в агробізнесі потребують подальшого вивчення.

Формулювання завдання дослідження. Метою статті є дослідження інструментів інвестиційного супроводження регіональних структурних трансформацій в агробізнесі.

Рис. 1. Фактори впливу на інвестиційне забезпечення розвитку агробізнесу

Виклад основного матеріалу досліджень. Процеси інвестиційного забезпечення розвитку підприємств й організацій в сфері агробізнесу зазнають впливу значної кількості різноманітних факторів. Основними них є: природно-ресурсний потенціал, виробничий потенціал, науково-технічний потенціал, інноваційний потенціал, фінансово-кредитна сфера, макроекономічні фактори, інституціональне середовище, соціальні фактори та дія сил ринку. Ці фактори реалізують свою дію на макро-, мезо-, та мікрорівні. Фактори, що визначають зміст та ефективність інвестиційного забезпечення розвитку агробізнесу за рівнями управління показані на рис. 1.

Інвестиційний процес в агробізнесу є важливим елементом економічної активності у країні та її регіонах [1]. Його ефективність багато в чому визначає всі аспекти державної соціально-економічної політики. Поеднання ресурсної, ринкової, фінансово-кредитної та інформаційної підсистем агробізнесу формує попит та пропозицію на інвестиції у його галузях. Головною роллю держави тут має бути інтегруюча дія, яка забезпечує зважений розвиток аграрного та переробного секторів (рис. 2).

Регулювання інвестиційного процесу на рівні держави є системоутворюючим фактором. У той же час до

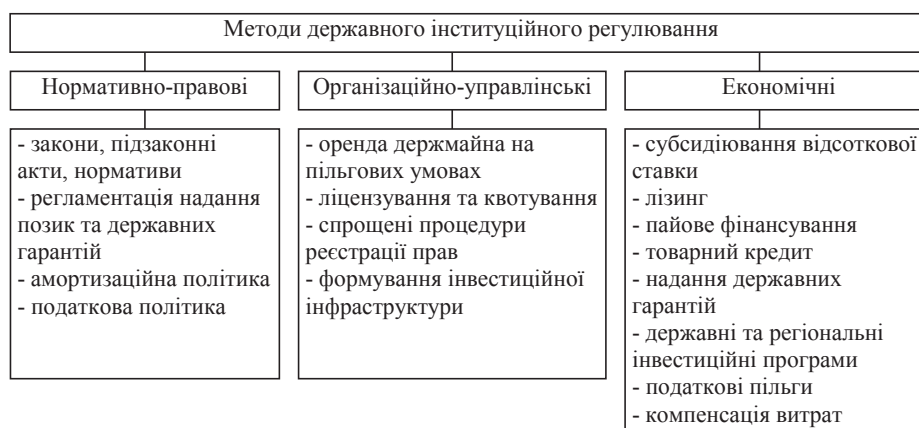

Рис. 2. Інституційний вплив на інвестиційний процес в агробізнесі

специфіки кожного регіону цей регулюючий вплив не є адаптованим. Виникає потреба в удосконалюванні регіональну інвестиційну політику й систему в агробізнесі. Під нею нами розуміється сукупність регуляторних заходів щодо підтримки й реалізації інвестиційного процесу задля забезпечення сталого соціально-економічного розвитку агробізнесу регіону [2]. Регіональна інвестиційна політика в агробізнесі повинна формуватися й втілюватися на засадах тісної взаємодії органів державного управління національного й регіонального рівнів та органів місцевого самоврядування. Існуюча система розподілу повноважень між державними та регіональними органами влади визначає для кожного органу певне коло завдань та ресурси, необхідні для їх виконання, щодо ефективного здійснення інвестиційної діяльності в агробізнесі.

Рівень інвестиційної активності в будь-якій сфері національного господарства визначається цілою низкою умов, як зовнішніх, так і внутрішніх для сфери. Слід наголосити, що одні й ті ж самі умови одночасно можуть впливати на стан інвестиційної активності у різних сферах та секторах і для різних сфер та секторів можуть оцінюватися по-різному. Окрім того на розвиток інвестиційної діяльності у кожній сфері впливають і притаманні їй особливі умови, які характеризують специфіку розвитку самої галузі.

Доцільно виділити ключові умови здійснення інвестиційної діяльності в агробізнесі на регіональному рівні:

1. Нормативно-правові, політичні та інституційні умови є найбільш значущими для активізації інвестиційної діяльності в агробізнесі.

Ключовою політичною умовою розвитку інвестиційної діяльності виступає державна інвестиційна політика, яка є сукупністю заходів по забезпеченню зростання активності інвестиційних процесів стосовно всіх учасників процесу відтворення та оптимального розподілу інвестиційних ресурсів. Головною метою інвестиційної політики держави в агробізнесі є прискорення її розвитку, зростання економічної ефективності аграрного й переробних виробництв, дотримання умов продовольчої безпеки країни та регіонів.

Базовими принципами державної інвестиційної політики в агробізнесі, з урахуванням кризових процесів у національній економіці та політичному житті є такі:

- зниження рівня відсоткових ставок по кредитах до такого рівня, який дозволить забезпечити ефективність інвестиційної діяльності у аграрній сфері економіки та пов'язаних секторах на засадах забезпечення збалансованості бюджету й скорочення темпів інфляції;

- зміни у податковому законодавстві на користь підвищення інвестиційного потенціалу суб'єктів агропродовольчого ринку;

- спрощення податкової системи для інвесторів та удосконалення амортизаційної політики з метою підвищення привабливості прямих інвестицій у розвиток агробізнесу;

- сприяння підвищенню інвестиційної привабливості підприємств й організацій галузей, що формують агробізнес в регіоні;

- створення нормативно-правових та організаційно передумов для зниження рівня невизначеності й подолання ризиків інвестування, що стане стимулом для нагромадження заощаджень населення та збільшення

обсягу прямих вітчизняних та іноземних інвестицій в агробізнесі;

- забезпечення ефективного розподілу та використання бюджетних коштів для інвестування на засадах державно-приватного партнерства у сфері розробки, фінансування та реалізації важливіших інвестиційних проектів, надання державних гарантій інвесторам, забезпечення моніторингу й контролю цільового використання бюджетних ресурсів.

Сьогодні інвестиційна політика у нашій країні реалізується у відповідності із основними напрямками розвитку, визначеними державними та регіональними стратегічними програмами соціально-економічного розвитку.

На рівні держави та регіонів також формуються інвестиційні стратегії та програми, як базис для реалізації ключових напрямків інвестиційної політики. У рамках регіональних програм необхідно передбачити вирішення таких основних завдань:

- всебічна підтримка зростання обсягів виробництва основних видів агропродовольчої продукції;

- сприяння розвитку виробничої та ринкової інфраструктури в агробізнесі;

- стимулювання розвитку малого бізнесу на селі;

- забезпечення підвищення рентабельності у аграрному виробництві, як головної передумови його сталого розвитку;

- підвищення рівня і якості життя населення сільських територій;

- активізація інноваційної активності суб'єктів агробізнесу;

- забезпечення оптимального використання земель сільськогосподарського призначення;

- відтворення зрошувальних систем та розвиток меліорації земель сільськогосподарського призначення;

- забезпечення підвищення родючості ґрунтів до науково-обґрунтованого рівня, залежно від природно-кліматичних умов території.

Державна інвестиційна політика стосовно розвитку агробізнесу реалізується у відповідних стратегічних програмах. У рамках цих програм необхідно забезпечити постійне зростання темпів приросту обсягу інвестування у основний капітал підприємств й організацій галузі.

До головних передумов активізації інвестиційної діяльності в агробізнесі є удосконалення законодавчо-нормативної бази, яка формує правові умови й форми відносин між органами державної влади й місцевого самоврядування та учасниками інвестиційної діяльності. На рівні регіонів також приймаються окремі нормативно-правові акти, які впорядковують відносини учасників інвестиційного процесу.

Нормативно-правова база інвестиційної діяльності в агробізнесі повинна бути спрямована на: формування умов для спільного державно-приватного фінансування проектів та залучення в агробізнес коштів приватних інвесторів; надання державних гарантій для приватних інвесторів; забезпечення податкових пільг та преференцій приватним інвесторам для стимулювання їх діяльності.

Водночас нормативно-правові акти, що регулюють інвестиційні процеси, мають певні недоліки та недоопрацювання. Це пов'язано головним чином із запозиченням правових норм інших держав без належної адаптації до українських реалій інституційного устрою

та соціокультурного розвитку; наявність численних правових колізій у діючому законодавстві.

Для підвищення ефективності й привабливості інвестиційної діяльності в агробізнесі слід постійно вдосконалювати закони та інші нормативно-правові акти, формуючі сприятливі умови для інвесторів.

Активізації інвестиційного процесу сприятиме також формування відповідного інституційного середовища на рівні держави та регіонів.

Втім, слід відзначити наявність занадто великого числа інститутів інвестиційного та інноваційного розвитку, низьку концентрацію та слабку координацію їх діяльності, що також уповільнює розвиток інвестиційної діяльності в агробізнесі.

Сьогодні сформувалися доволі сприятливі законодавчо-правові, політичні й інституційні умови для активізації інвестиційної діяльності в агробізнесі регіонів та країни вцілому. Втім, відчувається й значний стримуючий вплив негативних факторів, пов'язаних із недосконалістю законодавчої бази й низького рівня координації суб'єктів інституційного середовища.

2. Економічні й ринкові умови розвитку інвестиційного процесу в агробізнесі. Вони характеризуються рівнем та динамікою інфляції, диспаритетом цін між аграрним та промисловим секторами, рівнем податкового навантаження, станом ринкової інфраструктури.

Серед економічних умов найбільший вплив на розвиток інвестиційної діяльності в агробізнесі здійснює рівень інфляції, що пояснюється сезонністю аграрного виробництва. Саме є обумовлює високий рівень ризику та невизначеності при здійсненні інвестицій у галузь [3].

До числа найбільш значущих умов розвитку інвестиційної діяльності в агробізнесі слід віднести зміну ставки рефінансування НБУ, що визначає рівень інвестиційної привабливості проектів розвитку агробізнесу. При підвищенні ставки рефінансування та фіксованому значенні показників ефективності інвестиційного проекту його інвестиційна привабливість зменшується. Окрім цього, підвищення ставки рефінансування веде до зростання ціни кредитних коштів, що стримує інвестиційну активність.

Скороченню інвестиційної активності в агробізнесі сприяє також незбалансованість попиту та пропозиції на сировинні ресурси та готову агропродовольчу продукцію. На етапі весняних робіт у аграрному виробництві відзначається перевищення попиту на основні ресурси (ПММ, добрива, засоби захисту рослин і т.д.) над їх пропозицією, що спричиняє зростання цін на них. У літньо-осінній період відзначається суттєве перевищення пропозиції агропродовольчої продукції над попитом на неї, що веде до скорочення ціни на неї [4]. Отже, динаміка росту фінансових можливостей аграрних виробників є нижчою за динаміку росту цін на виробничі ресурси, особливо на ПММ, електричну енергію, сільгосптехніку.

Диспаритет цін на аграрну та промислову продукцію багато в чому зумовлений прагненням регіональних та місцевих органів влади обмежити ціни на соціально-значущі агропродовольчі товари для підтримки міського населення. При цьому аграрні товаровиробники обмежуються у рості цін та ефективності. Це, у свою чергу веде до низької рентабельності аграрного виробництва та збитковості багатьох підприємств, що знижує привабливість інвестування, веде до підви-

щення ризиків інвесторів. Це негативним чином впливає на переробників аграрної сировини, які в ланцюжку формування регіонального агробізнесу прямопропорційно розвиваються з агровиробниками і зниження виробництва останніми впливатиме на формування конкурентної ціни на кінцеву продукцію для споживача.

Ринкова інфраструктура також багато в чому визначає динаміку інвестиційної активності в агробізнесі. Саме ринкова інфраструктура забезпечує налагодження стійких партнерських зв'язків між постачальниками та споживачами, інвесторами та донорами. До її складу слід віднести: фінансово-кредитні установи, постачальників матеріально-технічних ресурсів, сировини та ін., організації гуртової та роздрібною торгівлі, консалтингові, юридичні фірми, страхові компанії, рекламні, транспортні й посередницькі фірми, кадрові агентства, освітні заклади та наукові установи.

Слід відзначити, що банківсько-фінансова система в Україні є дуже розвиненою. Вона бере активну участь в інвестуванні проектів в агробізнесі. Основною формою участі банківських установ у інвестиційній діяльності є надання кредитів.

Сформована система фінансово-кредитних установ, що надають кредити аграрним виробникам, представлена комерційними банками та небанківськими кредитними організаціями (у тому числі кредитними кооперативами). Втім, комерційні банки займають левову частку у обсязі кредитування галузевих підприємств.

Відмітимо, що агросфера не володіє достатньою інвестиційною привабливістю для широкого залучення інвесторів, у тому числі на засадах кредитування. Основними негативними чинниками тут виступають: низька порівнянна ефективність аграрного виробництва; більший прибуток від надання короткострокових кредитів, ніж від довгострокових; ризик та ненадійність повернення інвестиційних коштів; недосконалість механізму заставних операцій; відсутність безумовних гарантій повернення коштів інвесторів. Переробна ж галузь є більш інвестиційно привабливою в структурі регіонального агробізнесу.

Одним з найбільш важливих напрямків розвитку інвестиційної діяльності в агробізнесі є формування ефективної системи подолання інвестиційних ризиків, зокрема, із застосуванням страхових механізмів. Інвестор, вкладаючи фінансові ресурси в агробізнес, зважає не лише на можливість отримання доходу, але й на наявність гарантій щодо збереження вкладених коштів, що може бути забезпечене розвинутою системою страхування інвестицій. Втім, у вітчизняній практиці відсутня досить розвинена страхова інфраструктура інвестиційної діяльності. Інтереси страхових компаній, представників агробізнесу та інвесторів неузгоджені, що веде до зниження інвестиційної привабливості галузі.

Найбільш важливими суб'єктами інфраструктури агропродовольчого ринку є організації, що беруть участь у розподілі і просуванні аграрної продукції до кінцевого споживача. До їх складу слід віднести: товарні біржі, гуртові ринки, торгові доми, обслуговуючі кооперативи, заготівельні організації, транспортно-експедиторські й логістичні компанії. Ефективна робота цих суб'єктів забезпечує впорядкування цін, прозорість системи збуту агропродовольчої продукції й захист інтересів аграрних товаровиробників.

Важливу роль у розвитку аграрного ринку і забезпечення вільного просування агропродовольчої продукції від виробника до споживача у всьому світі відіграють товарні біржі.

Світовий досвід свідчить на користь бірж, що вони є досить простими і дієвими структурами, які дозволяють узгодити попит та пропозицію на агропродовольчі товари, відображають стан ринків та формують ринкові ціни, навколо яких і відбувається узгодження інтересів виробників й покупців. Втім, біржова система в Україні не отримала належного розвитку, це повною мірою стосується і ринку агропродовольчої продукції. Низький рівень зацікавленості аграрних виробників біржовою торгівлею полягає у проблемах із транспортуванням, зберіганням аграрної продукції й бажанням скорішої реалізації товару, що багато в чому зумовлено і умовами кредитування виробників.

Важливими суб'єктами у системі просування й розподілу агропродовольчої продукції на ринку могли б також бути агроторгові дома. Їх особливістю є регіональна спрямованість, що має переваги для окремих виробників, спеціалізованих на певних видах агропродовольчої продукції. Агроторгові дома спроможні здійснювати координацію дій сільськогосподарських товаровиробників, концентрувати й реалізовувати партії аграрної продукції. Вони організують спрощену процедуру розрахунків узгоджуючи як інтереси товаровиробників, так і споживачів аграрної продукції. Втім, недосконалість законодавства та механізму їх функціонування зводять нанівець ефективність діяльності агроторгових домів. Аграрні товаровиробники не зацікавлені реалізувати агроторговим домам свою продукцію.

В сучасних умовах ринку, що характеризуються високим рівнем конкуренції й недостатнім рівнем розвитку ринкової та виробничої інфраструктури аграрних товаровиробників важливу роль могли б зіграти заготівельно-збутові кооперативи. Формування у рамках розвитку кооперативного руху заготівельно-збутових кооперативів надасть змогу відслідковувати рух аграрної продукції від товаровиробника до споживача, отримати контроль над ринковою ситуацією, усунути зайвих посередників. Діяльність кооперативу, сформованого аграрними виробниками, є логічним продовженням їх операційної діяльності і дає змогу забезпечити вигідні умови продажу продукції.

Отже, недостатній розвиток інфраструктури агропродовольчого ринку, зокрема торговельно-посередницьких, транспортно-логістичних, складських та ін. структур, пов'язаних із розподілом та реалізацією аграрної продукції, заважає інтенсивному розвитку сільськогосподарського та переробного виробництва, та знижує інвестиційну привабливість всього агробізнесу.

Останнім часом для вирішення проблем концентрації, розподілу та реалізації продукції в агробізнесі створюються великі корпоративні структури – агрохолдинги. Вони здійснюють у єдиній інтегрованій системі виробництво, переробку й реалізацію аграрної продукції, що дозволяє отримати високі прибутки та нагромадити потенціал конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку. Саме агрохолдинги є найбільш активними учасниками інвестиційної діяльності на селі. Втім, вони несуть загрозу монополізації ринку і не завжди враховують інтереси споживачів.

3. Соціокультурні й демографічні фактори істотно впливають на інвестиційну активність в агробізнесі регіонів України. До них слід віднести: відтік працездатного населення із сільської місцевості до міст, нестача кваліфікованих фахівців на селі, переважання низько кваліфікованої і ручної праці у аграрних підприємствах та ін. В аграрних підприємствах відзначається гостра нестача фахівців із інвестиційного менеджменту, переробні підприємства потребують інженерних кадрів та фахівців з технології переробки агропродукції, що також стримує розвиток інвестиційної діяльності в агробізнесі.

Слід також відзначити незадовільний стан соціальної інфраструктури у сільській місцевості. Існуючі програми соціального розвитку села, які передбачають розвиток систем освіти, культури, охорони здоров'я, розвиток інженерних систем й комунікацій не призвели до реальних значних покращень у житті селян. Водночас слід відзначити ріст активності підприємницької діяльності на селі, збільшення числа малих форм господарювання. Втім, вони не спроможні залучити та освоїти значний обсяг інвестицій.

4. Науково-технічні умови є одними з найбільш важливих для інвестиційної діяльності в агробізнесі, особливо у секторі інноваційних інвестицій. Нині гостро постає проблема оновлення технологічного базису аграрного виробництва, заміни застарілих агротехнологій, сільськогосподарських машин й переробного обладнання новими, більш ефективними та екологічно безпечними, що дозволить підвищити конкурентні позиції виробників й агробізнесу в цілому. Інтенсифікація виробництва можлива лише за умови впровадження техніко-технологічних інновацій. Успішне впровадження інновацій безпосередньо пов'язане із інвестиційною діяльністю. Отже, розвиток науково-технічних умов веде до розвитку інвестиційної діяльності.

Активний розвиток аграрної науки повинен бути націлений на перехід до стадії інноваційного розвитку аграрного виробництва. Це має стати основним напрямком державної та регіональної політики у сфері науково-технічного розвитку. Реалізація цієї мети є необхідною умовою інтенсифікації економіки галузі й регіону й, врешті-решт, досягнення високої конкурентоспроможності вітчизняного агропродовольчого виробництва.

Одною із ключових проблем впровадження інноваційних розробок у діяльність суб'єктів агробізнесу є їх низька поінформованість про наукові та технічні досягнення. Для поширення інформації підприємствам необхідно сформулювати сучасну інформаційно-комунікаційну систему агросфери, спроможну забезпечити суб'єктам агробізнесу актуальною інформацією про інноваційні розробки, умови отримання кредитів, державну економічну й податкову політику тощо. Також необхідна інформаційна підтримка наукових досліджень, формування спеціалізованих баз даних, поширення науково-методичної та довідкової інформації, розвиток виставкової діяльності.

5. Природно-кліматичні умови відіграють значну роль у розвитку інвестиційної діяльності. Відомо, що чим більш сприятливі природно-кліматичні умови тим вище сподівання на гарні врожаї, нижче ризик втрат й вище активність інвесторів. Так, найбільш важливими природними особливостями аграрного виробництва

є те, що головним засобом виробництва виступають земельні ресурси, які не підлягають амортизації та не враховуються у собівартості аграрної продукції. Диференціація за місцезнаходженням й рівнем природної родючості земель зумовлює і різний рівень доходу у аграрних товаровиробників. Отже, виробники, що мають кращі землі, мають й більший дохід, й більший фінансовий потенціал для здійсненні інвестиційної діяльності.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Інвестиційний процес в агробізнесу є важливим елементом економічної активності у країні та її регіонах. Його ефективність багато в чому визначає всі аспекти державної соціально-економічної політики. Поєднання ресурсної, ринкової, фінансово-кредитної та інформаційної підсистем агробізнесу формує попит та пропозицію на інвестиції у його галузях.

Процеси інвестиційного забезпечення розвитку підприємств й організацій в сфері агробізнесу зазнають впливу значної кількості різноманітних факторів. Основними них є: природно-ресурсний потенціал, виробничий

потенціал, науково-технічний потенціал, інноваційний потенціал, фінансово-кредитна сфера, макроекономічні фактори, інституціональне середовище, соціальні фактори та дія сил ринку. Усунення або згладжування впливу негативних умов й чинників можливе лише за умови удосконалювання системи державних заходів, зокрема фінансової підтримки, законодавчо-нормативних, науково-освітніх, інформаційно-комунікаційних, інфраструктурних факторів. Це призведе до зростання інвестиційної активності в агробізнесі, як на рівні регіонів, так і на рівні держави в цілому.

Рівень інвестиційної активності в будь-якій сфері національного господарства визначається цілою низкою умов, як зовнішніх, так і внутрішніх для сфери. Слід наголосити, що одні й ті ж самі умови одночасно можуть впливати на стан інвестиційної активності у різних сферах та секторах і для різних сфер та секторів можуть оцінюватися по-різному. Окрім того на розвиток інвестиційної діяльності у кожній сфері впливають і притаманні їй особливі умови, які характеризують специфіку розвитку самої галузі.

Список використаних джерел:

1. Горбатюк Л.М. Окремі аспекти класифікації інвестицій. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2010. № 2. С. 201–204.
2. Лагодієнко В.В. Реалізація інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності у харчовій галузі. *Бізнес-Навігатор*. 2013. № 2(31). С. 178–183.
3. Bondarenko S., Lagodienko V., Sedikova I., Kalamani O. Application of project analysis software in project management in the pre-investment phase. *International Journal of Mechanical Engineering and Technology*, Volume 9, Issue 13, December 2018, pp. 676–684.
4. Ruslan Mudrak, Iryna Nyzhnyk, Volodymyr Lagodienko, Nataliia Lagodienko Impact of Seasonal Production on the Dynamics of Prices for Meat and Dairy Products in Ukraine. *TEM Journal*. Volume 8, Issue 4, Pages 1159–1168. DOI: 10.18421/TEM84-08, November 2019.

References:

1. Gorbatiuk L.M. (2010) Okremi aspekty klasyfikatsiyi investytsiy [Some aspects of classification of investments]. *Bulletin of the Poltava State Agrarian Academy*, № 2, pp. 201–204.
2. Lagodienko V.V. (2013) Realizatsiya investytsiynoho zabezpechennya innovatsiynoyi diyal'nosti u kharchoviy haluzi [Implementation of investment support for innovation in the food industry]. *Business Navigator*, vol. 2 no 33, pp. 178–183.
3. Bondarenko S., Lagodienko V., Sedikova I., Kalamani O. (2018) Application of project analysis software in project management in the pre-investment phase. *International Journal of Mechanical Engineering and Technology*, Volume 9, Issue 13, December 2018, pp. 676–684.
4. Ruslan Mudrak, Iryna Nyzhnyk, Volodymyr Lagodienko, Nataliia Lagodienko (2019) Impact of Seasonal Production on the Dynamics of Prices for Meat and Dairy Products in Ukraine. *TEM Journal*. Volume 8, Issue 4, Pages 1159–1168. DOI: 10.18421/TEM84-08